

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana

t: 01 478 95 30, f: 01 478 98 77, e: ps-sds@dz-rs.si, www.dz-rs.si

Ljubljana, 5. marec 2018

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti
ga. Eva Irgl, predsednica

Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide
g. Uroš Prikl, predsednik

ZADEVA: Zahteva za sklic skupne nujne seje Komisije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti in Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide

Na podlagi drugega odstavka 48. člena poslovnika DZ in v povezavi z 32. členom Poslovnika državnega zbora v PS SDS zahtevamo sklic nujne seje Komisije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti in Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide z naslednjo točko:

1. Diskriminatorni položaj slovenskih brezdomcev

I. Obrazložitev:

V Republiki Sloveniji je že dlje časa mogoče zaznavati čedalje večjo problematiko brezdomcev, ki se kaže v vedno večjem številu brezdomnih oseb, in sicer tako, da se pomoč brezdomcem ne prilagaja novonastalim okoliščinam. Pomoč bi morali zagotavljati država ali/in lokalna skupnost, in sicer na način, da se omogoča pomoč, prilagojena specifičnim potrebam brezdomcev, ki presega samo denarno socialno pomoč in vključuje tudi možnost celodnevni nastanitveni kapacitet, zdravstveno oskrbo (vključno s psihološkim svetovanjem), usposabljanje za delo, kar bi imelo za glavni cilj reintegracijo v družbo.

Problematika brezdomcev pride še posebej do izraza v dneh, ko so zunaj izjemno nizke temperature in bi morala država posebno pozornost nameniti tudi brezdomcem, ki nimajo toplega zavetja. Za brezdomce pa tako skrbijo prostovoljne organizacije (Rdeči križ, Karitas...) in občine same. V Ljubljani so tako na voljo programi in storitve (večinoma) nevladnih organizacij, ki se izvajajo kot namestitveni programi (zavetišča, nastanitvena podpora v stanovanjih), dnevni centri in svetovalni programi, terensko delo, programi za distribucijo pomoči v materialu (hrana, obleka, obutev) z možnostjo higienske oskrbe ter za zdravstveno varstvo v Ambulanti za osebe brez zdravstvenega zavarovanja. Število dodatnih ležišč trenutno ustreza povpraševanju, če pa se bo pojavila potreba, bodo dodatna ležišča zagotovili tudi na drugih lokacijah, kjer potekajo programi za brezdomce.

Po ocenah ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v Sloveniji trenutno brez strehe nad glavo 2766 oseb. Točno število je težko določiti, saj ni natančnih evidenc, hkrati obstajajo

različne definicije brezdomstva. Gre za grobo oceno na podlagi programov, ki jih sofinancira ministrstvo, saj v te programe niso vključeni vsi brezdomci, nekateri pa uporabljajo programe različnih organizacij in so zato lahko šteti več kot enkrat.

Po ocenah Statističnega urada RS (v nadaljevanju: Surs) pa se število brezdomcev v Sloveniji giblje med 3.000 in 6.700 osebami. Na Sursu pojasnjujejo, da sami podatkov o brezdomcih ne zbirajo, tudi tam, kjer jih, pa ocene niso povsem zanesljive in točne.

Podatek društva Brezdomni do ključa, v katerem so združene vse organizacije, ki delajo z brezdomci kaže, da je bilo v letu 2016 v Sloveniji nekaj več kot 6.700 brezdomnih oseb.

Definicij brezdomstva je sicer po navedbah Sursa več, pri čemer pa nobena ni napačna. Evropska klasifikacija brezdomstva loči štiri skupine brezdomcev: v prvo uvršča osebe brez strehe nad glavo, v drugo osebe brez stanovanja, v tretjo tiste, ki prebivajo v negotovem, in v četrto tiste, ki prebivajo v neprimernem bivališču. Prvi dve skupini predstavljata vidno (t. i. cestno), drugi dve skupini pa skrito brezdomstvo, ki pogosto vodi v vidno brezdomstvo.

Po anketi, ki je bila med brezdomci v Sloveniji izvedena od leta 2005 do 2014, so bili brezdomci v veliki večini moški (83 odstotkov), stari od 17 do 77 let, v povprečju pa 42 let. Polovica jih je imela zaključeno srednjo, 42 odstotkov pa osnovno šolo. Največ je bilo samskih in nikoli poročenih (54 odstotkov), druga največja skupina pa so bili ločeni (29 odstotkov). Povprečno nekaj manj kot polovica (44 odstotkov) brezdomcev je imela otroke. Velika večina (83 odstotkov) je bila v preteklosti že kdaj zaposlena, v povprečju pa so imeli nekaj več kot 12 let delovne dobe, so navedli na Sursu.

Težava brezdomcev po navedbah Sursa je, da večinoma nimajo družine ali z njo nimajo stikov, njihovi prijatelji pa so le drugi brezdomci, ti pa jim težko pomagajo pri vračanju v normalno življenje. Brezdomstvo se pogosto začne z razpadom ali nezmožnostjo vzdrževanja socialnih mrež, ki nas v življenju stabilizirajo in nam dajejo dom. Za nekatere, ki otroštvo preživljajo v rejniških družinah, mladinskih domovih in vzgojnih zavodih, se brezdomstvo začne že v otroštvu, pri drugih je brezdomstvo posledica konfliktov ali zlorabljanja v družini, pogosto so vzrok tudi duševne težave, ločitev ali smrt bližnje osebe.

Po podatkih Sursa je bilo v letu 2016 tveganju socialne izključenosti izpostavljenih 18,4 odstotka oseb, pod pragom tveganja revščine pa je tedaj živelo 13,9 odstotka oseb.

Problem brezdomstva raste po vsem svetu, tudi zaradi begunske krize v zadnjih dveh letih predvsem v Evropi, z izjemo Finske, kjer jim je uspelo število brezdomcev celo nekoliko znižati. V Londonu se je število brezdomcev povečalo za 50 % glede na leto 2010, v Kopenhagnu za 75 % glede na leto 2009. V Atenah pa je kar vsak 70. prebivalec brez strehe nad glavo. Med sosednjimi državami velja omeniti še Budimpešto, ki je na svetovni lestvici rangirana na 9. mesto. Na ulici živi več kot 16.780 brezdomcev.

Zakaj ne bi tudi Slovenija sledila trendu Finske in najprej poskrbela za svoje državljane, ne pa da sredstva raje namenja za nezakonite migrante, katere opremlja s sodobnimi LCD napravami, jim nudi topel obrok, živijo v ogrevanih azilnih domovih.

Programi, namenjeni brezdomnim osebam, obsegajo različne oblike pomoči, predvsem pa gre za nastanitveno podporo, terensko delo, dnevne centre, svetovanje ter psihosocialno podporo in pomoč.

Finski nacionalni program sledi ideji "Najprej dom". To pomeni, da so se težave brezdomstva lotili z drugega konca - brezdomcem najprej ponudijo dom, šele nato jim pomagajo reševati težave, zaradi katerih so na cesti. Ta projekt je Finska sprejela že leta 2007 in rezultati so zelo dobri. Država je ustvarila ugodno atmosfero, kjer so bila stanovanja dostopna različnim družbenim skupinam - posameznikom, družinam, mladim, starejšim, bolnim in podobno.

Brezdomci so v veliki večini slovenski državljani za katere država ne poskrbi v takšni meri kot skrbi za tuje državljane, ki se na ozemlju Republike Slovenije znajdejo v enakih okoliščinah kot slovenski brezdomci, samo s pomembno razliko, da so ti tujci na slovenskem ozemlju tako, da so nezakonito prečkali mejo in nekateri celo ne spoštujejo slovenskih običajev, navad in kulture. Po ugotovitvah Računskega sodišča RS davkoplačevalce vsak migrant mesečno stane 1963 evrov. To je dejanski strošek, ki obsega sredstva za plače zaposlenih, vse programe pomoči, stroške vzdrževanja celodnevni nastanitve. Dnevna oskrba prosilca za mednarodno zaščito pa je okoli 390 evrov na mesec v kar je vključena nastanitev v azilnem domu, prehrana in oskrba z oblačili, obutvijo in sredstvi za osebno higieno. Država torej za migrante poskrbi tako, da jim pokrije vse stroške celodnevnega bivanja v stanovanjih z opremo nižjega srednjega razreda, vse življenjske stroške in dnevno žepnino. Slovenskega davkoplačevalca oskrba iz proračunskih sredstev migranta stane mesečno 1963 evrov na enega migranta. Sredstva, ki jih država ali lokalne skupnosti namenijo za oskrbo slovenskega brezdomca pa so bistveno manjša, pri čemer noben slovenski brezdomec nima pokrite celodnevne nastanitve, prehrane in druge življenjske stroške, vključno z dnevno žepnino in reintegracijskimi podpornimi programi, ki bi morali biti prioriteta države pri obravnavanju slovenskih brezdomcev.

Slovenski brezdomci so tako v primerjavi z ostalimi, ki se znajdejo v enakih okoliščinah (in celo z nezakonitim prehodom meje) obravnavani diskriminatorno, ne samo z obravnavo s strani države ali lokalne skupnosti, temveč tudi pri karitativnih organizacijah. Naj navedemo podatke, ki jih je objavila Slovenska Karitas (primerjava med brezdomci in migranti, vir: <http://www.karitas.si/o-karitas/porocilo/arhiv-porocil/>). V letu 2015 so stroški sledeči:

• Pomoč migrantom in žrtvam trgovine z ljudmi	• 110.121,62
• Pomoč migrantom pri prehodu Slovenije	• 237.446,34
• Poklonjena hrana in mat. za migrante	• 182.226,54
• Pomoč brezdomcem in brezplačna ambulanta	• 504.378,27

Težave brezdomstva so pri nas širše in sistemske narave. Zavetišč primanjkuje, premalo je zaposlitev oziroma prilagojenih oblik dela, programov za ostarele brezdomce, ki potrebujejo pomoč.

Država in lokalne skupnosti preko zavetišč, centrov za socialno delo in drugih organizacijskih oblik slovenskim brezdomcem sicer namenijo nekaj sredstev ter podporne programe z močno omejenimi kapacitetami kot so:

- prenočišča za brezdomce od 20.00 ure zvečer pa do 8.00 ure zjutraj;
- enkrat dnevno topli obrok;
- možnost tuširanja, pranje oblek;
- svetovanje in pogovor;
- celodnevna oskrba 28 oseb v Ljubljani, vendar zgolj tistim z odločbo CSD.

Zgoraj navedene storitve niso samo količinsko omejene, ampak se za posameznika, ki jih lahko koristi, nameni iz proračuna države ali občin bistveno manj sredstev kot 1963 evrov na mesec kot se nameni za migranta, ki ima na voljo: celodnevne nastanitve v dobro opremljenih stanovanjih oziroma sobah, tri tople obroke na dan, dnevno žepnino, in celotni spekter svetovanj ter je udeležen v reintegracijskih programih.

Diskriminacija slovenskih brezdomcev, v primerjavi z obravnavo migrantov, se kaže v tem, da za slovenske brezdomce ni sistemsko poskrbljeno oziroma je njihova usoda odvisna od volje lokalnih

skupnostih in dobrodelnih organizacij, ne pa od systemskega pristopa države, ki bi morala skrbeti nediskriminatorno za vse socialno ali kako drugače ogrožene.

II. Komisiji za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti ter Odboru za delo, družino, socialne zadeve in invalide predlagamo, da po končani razpravi sprejmeta naslednja sklepa:

1. Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti ter Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide predlagata Vladi RS, da v roku 30 dni pripravi posebno poročilo o ukrepih, ki jih bo predlagala za reševanje problematike slovenskih brezdomcev s poudarkom na reintegraciji v družbo po zgledu drugih držav EU.
2. Komisija za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti ter Odbor za delo, družino, socialne zadeve in invalide predlagata Vladi RS, da odpravi diskriminatorno obravnavo slovenskih brezdomcev v primerjavi z ostalimi skupinami, ki se znajdejo v enakih okoliščinah na ozemlju Republike Slovenije.

III. Poslanska skupina SDS predlaga, da na skupno nujno sejo Komisije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti ter Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide povabite:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti dr. Anjo Kopač Mrak;
- Varuhinjo človekovih pravic RS Vlasto Nussdorfer
- Zavetišče Ljubljana
- Društvo Brezdomni do ključa
- Slovensko Karitas
- Rdeči križ

Priloge:

- članek www.24ur.com z naslovom: »Kam se bodo pred nizkimi temperaturami zatekli brezdomci? Zavetišče Ljubljana zagotovilo dodatne postelje in oblačila«
- članek www.rtvsl.si z naslovom: »Velika težava so starejši brezdomci, ki po končanem zdravljenju nimajo kam«
- članek www.rtvsl.si z naslovom: »V Sloveniji naj bi bilo med 3.000 in 6.700 brezdomcev«
- stran CSD Slovenija na naslovu: <http://csd-slovenija.org/sl/center/center-za-socialno-delo/see.page/zavetisce-za-brezdomce>

Vodja poslanske skupine SDS,
Jože Tanko